

Régiók Bizottsága vélemény – Tárgy: Zöld könyv: „A demográfiai változások kihívása, a nemzedékek közötti szolidaritás új formái”

(2006/C 115/13)

A RÉGIÓK BIZOTTSÁGA,

tekintettel az Európai Bizottság közleményére „Zöld könyv: A demográfiai változások kihívása, a nemzedékek közötti szolidaritás új formái” (COM(2005) 94 final) címmel;

tekintettel az Európai Bizottság 2005. március 16-án hozott döntésére, mely szerint az Európai Közösséget létrehozó szerződés 265. cikkének (1) bekezdése alapján a fenti témában kikéri a Régiók Bizottsága véleményét;

tekintettel elnökének 2005. január 10-én hozott határozatára, mely szerint a „Gazdaság- és szociálpolitika” szakbizottságot vélemény kidolgozásával bízza meg a fenti tárgyban;

tekintettel az Európai Bizottság közleményére „Minden korosztály Európája felé – a jólét és a nemzedékek közötti szolidaritás előmozdítása” (COM(1999) 221 final) címmel;

tekintettel az Európai Bizottságnak a Tanács, az Európai Parlament, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság és a Régiók Bizottsága számára kiadott jelentése (a Stockholmi Európai Tanács által kért jelentés): „A munkaerő-piaci részvétel növelése és az aktív öregedés népszerűsítése” (COM(2002) 9 final) tárgyában írott véleményére (CdR 94/2002 final) ⁽¹⁾;

tekintettel az Európai Bizottság közleményére „Európa válasza a világ népességének öregedésére – a gazdasági és társadalmi fejlődés előmozdítása az idősödő népességű világban. Az Európai Bizottság hozzájárulása az öregedésről rendezett második közgyűléshez” (COM(2002) 143 final) címmel;

tekintettel „Az Európai Bizottság közleménye a Tanácshoz, az Európai Parlamenthez, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottsághoz és a Régiók Bizottsághoz a bevándorlásról, a beilleszkedésről és a foglalkoztatásról” (COM (2003) 336 final) tárgyában írott véleményére (CdR 223/2003 final) ⁽²⁾;

tekintettel „Az Európai Bizottság közleménye a Tanács, az Európai Parlament, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság és a Régiók Bizottsága részére: idősebb dolgozók foglalkoztatottsági szintjének növelése és annak késleltetése, hogy elhagyják a munkaerőpiacot” (COM(2004) 146 final) tárgyában írott véleményére (CdR 151/2004 final) ⁽³⁾;

tekintettel a „Zöld könyv a gazdasági migráció kezelésének európai uniós megközelítéséről” COM(2004) 811 final tárgyában írott véleményére (CdR 82/2005 final);

tekintettel a „Gazdaság- és szociálpolitika” szakbizottság által 2005. szeptember 25-én elfogadott véleménytervezetre (CdR 152/2005 rev. 1) – előadó: **Roman Línek**, Pardubice régió elnökhelyettese (**CZ/EPP**);

2005. november 16–17-én tartott 62. plenáris ülésén (a 17-i ülésnapon) elfogadta az alábbi véleményt:

1. A Régiók Bizottsága észrevételei

A Régiók Bizottsága

a zöld könyvben érintett néhány fontosabb kérdéssel kapcsolatban

Az európai demográfiai helyzet kihívásai

1.1 **úgy véli**, hogy a hivatalos politikáknak mind európai, mind nemzeti, mind pedig regionális és helyi szinten figyelembe kellene venniük az Európában jelenleg zajló demográfiai változásokat;

1.2 **úgy ítéli meg**, hogy a demográfiai változásokról és a következmények kezeléséről európai, nemzeti, regionális és helyi vitát kell tartani, s e vitának illeszkednie kell a lisszaboni stratégia megvalósításába, és választ kell adnia arra, hogyan lehet:

– a generációk közötti szolidaritást megszilárdítani a fiatalok és a nyugdíjasok, illetve időskorúak erőteljesebb társadalmi integrációjával;

– javítani az életminőséget, előmozdítani az egészséges életmódot valamint az egész életen át tartó tanulást még a nyugdíj után is;

⁽¹⁾ HL C 287., 2002.11.22., 1. o.

⁽²⁾ HL C 109., 2004.4.30., 46. o.

⁽³⁾ HL C 43., 2005.2.18., 7. o.

– az idősödő társadalmak igényeinek megfeleltetni a termelési és szociális védelmi rendszereket;

- biztosítani, hogy az öregedést az összes politikai területen figyelembe vegyék;
- a család, illetve az egyedülálló szülők társadalmi helyzetét előmozdítani.

Úgy véli, hogy kedvezőbb társadalmi környezetet és keretet kell kialakítani a család, gyermekek és szülei, illetve nevelőszülei, valamint a tartósan gondozásra szoruló személyek és a családtagjaik számára minden területen azért, hogy a polgárok meg tudják valósítani saját életstratégiájukat és terveiket pároként és szülőkként – mindezt a különféle családtípusok és a családtagok sajátos igényeinek és érdekeinek tiszteletben tartásával. Ehhez alapfeltétel, hogy gazdasági szempontból adott legyen a családok létbiztonsága, és ne hiányozzanak a megfelelő kilátások sem. Ilyen értelemben a gazdaságpolitika és a munkaerő-piaci politika a sikeres családpolitika közvetlen feltétele;

1.3 **úgy ítéli meg**, hogy a szakmai és a családi élet ügyesebb összehangolása hozzájárulhat a gyermeknevelés és a tartósan gondozásra szoruló egyéb személyek helyzetének javításához, például a családoknak nyújtott szolgáltatások által, valamint a mindkét szülőt megillető szülői szabadság tárgyában foganatosítandó új intézkedések révén;

1.4 **meg van győződve** arról, hogy az állami és a magán-szektorból kiinduló szolgáltatások hozzájárulhatnak az otthoni és családi feladatkörök férfiak és nők közötti kiegyensúlyozottabb elosztásához anélkül, hogy megkérdőjeleznék a két szülőnek a lehetőségeik és megállapodásuk szerinti szerepvállalását – mindezt a férfiak és nők közötti egyenlőség tiszteletben tartásával;

1.5 **javasolja**, hogy a nők részvételét a munkaerő-piacon ösztönözzék. E célból hatékony intézkedéseket kell kidolgozni és ösztönözni ideértve a korrekciós intézkedéseket, melyek révén elkerülhető az egyszülős családok hátrányos megkülönböztetése;

1.6 **úgy véli**, hogy a 0-3 éves kor közötti gyermekek részére nyújtott nevelési és gondozási szolgáltatások és az idős, valamint a tartósan gondozásra szoruló személyek ellátási struktúráinak kialakítása – mind a magán-, mind az állami szektorban – javítható olyan szabályozási keret bevezetésével (ha még nem létezik ilyen), amely – például mind a beszállítóknak, mind a felhasználóknak biztosított kedvezmények útján – befektetésekre ösztönzi a vállalkozásokat;

1.7 **hangsúlyozza**, hogy a szülők, elsősorban a fiatal párok bejutása a munkaerőpiacra, szakmai kiteljesedésük, illetve az általuk vállalt gyermekek száma saját döntésükön kell, hogy múljon, ezért meg kell szüntetni a gyermekes családokkal szemben tapasztalható mindennemű negatív megkülönböztetést;

1.8 **tudomásul veszi** azt a nyomást, amelyet az Európában jelenleg tapasztalható demográfiai változások gyakorolnak a munkaerőpiacra és a társadalombiztosítási rendszerekre. Ragaszkodik ahhoz, hogy sürgősen szükség van megfelelő intézkedések elfogadására az idősebb munkavállalók munkaerő-piaci helyzetének javítására, és olyan megfelelő politikai kezde-

ményezések elindítására, amelyek nem csupán megfordíthatják ezt a tendenciát, hanem új távlatokat is nyithatnak a szakmai élet minőségének javítása és az egész életen át tartó tanuláshoz való jog tekintetében, továbbá elősegítik a nyugdíjrendszer megválasztásának rugalmasságát és a szociális vagy egyéb szempontból hátrányos helyzetű személyek munkaerőpiacra való bejutását, valamint esetleg az aktív életszakasz fokozatos meghosszabbításának ösztönzését. A Régiók Bizottsága szeretne széles körű vitát nyitni, annak érdekében, hogy mindenki elfogadható szintű nyugdíjhoz juthasson, még az atipikus foglalkozásokban dolgozók és a bizonytalan helyzetű csoportokhoz tartozó személyek is;

1.9 **úgy véli**, hogy a munkaképesek számának csökkenése miatt a szakember-utánpótlás biztosítása érdekében igényeket felmérő munkaerő-piaci elemzésekre és a társadalom minden csoportjának szorosabb együttműködésére lesz szükség. Mindenekelőtt a következőkre: felelős vállalkozói magatartásra a szakképzésben abból a célból, hogy elegendő, az igényeknek megfelelő gyakorlati oktatóhely álljon rendelkezésre; szakmák célzott népszerűsítésére; kísérő intézkedésekre, például kevesebb elméletet tartalmazó és gyakorlatközpontú szakképzési rendszerekre, a tanulásra jogosultak részarányának megemelésére, valamint olyan intézkedésekre, amelyek gazdaságilag gyengébb régiókban is jobban lehetővé teszik a frissen végzetek ott maradását;

1.10 **hangoztatja**, hogy a tájékoztatás alapvető eszköze annak, hogy a bevándorlók nem csupán a rendelkezésre álló eszközökről, hanem azon társadalom jellemzőiről is ismereteket szerezzenek, amelyben élni kívánnak;

1.11 **megjegyzi**, hogy a bevándorlás önmagában nem képes megoldani a népesség előregedése által okozott összes problémát és nem helyettesítheti a gazdasági reformokat vagy a rugalmasabb munkaerőpiacra szemben támasztott igényeket, mindazonáltal a jelenlegi európai demográfiai változások megoldásának egyik elemét képezheti;

1.12 **azon a véleményen van**, hogy a bevándorlást az európai társadalmak erőforrásának kell tekinteni, nem jelenthet azonban kizárólagos megoldást az európai népesség öregedésére. A bevándorlók, különösen a fiatalok és az idősebb bevándorlók integrálására irányuló politikáknak – elsősorban azért, hogy biztosítsák a társadalmi kohéziót a XXI. századi Európa egyre inkább multikulturális térségében – gazdasági, szociális és kulturális dimenziókra is ki kellene terjednie. A bevándorlók nem megfelelő mértékű integrálása mindazonáltal rövid távon a szociális területen az állami kiadások növekedésével járhat. Az RB álláspontja szerint fokozni kell az (elsősorban a kisebbséghez tartozásból fakadó) hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelmet, és fel kell kérni a tagállamokat és a területi önkormányzatokat az elért eredményekkel kapcsolatos információcserére;

1.13 **úgy véli**, hogy a közösségi eszközök – a hátrányos megkülönböztetés elleni szabályozási keret, a Strukturális Alapok és a foglalkoztatási stratégia – jelentős mértékben elősegíthetik a bevándorlók integrálódását az európai értékrendbe;

1.14 **azon a véleményen van**, hogy az Európai Unió megfelelő migrációs politikája döntő módon segítheti a tagállamokat a bevándorlással összefüggő problémák leküzdésében; ezenkívül megkönnyítheti az Európai Unió területén jogszerűen tartózkodó bevándorlók integrációját, valamint jelentős előrelépést tehet lehetővé az illegális bevándorlás leküzdésénél, továbbá azt illetően, hogy ki lehessen elégíteni az európai uniós tagállamok munkaerőpiacának vendégmunkások iránti igényét;

A nemzedékek közötti új szolidaritás

1.15 **hangsúlyozza**, hogy a gyermekeknek mindenképpen olyan komplex nevelésben kell részesülniük, hogy személyiségükben kialakulhassanak azok a társadalmi-kulturális és értékrendbeli támpontok, amelyek segítségével őket kielégítő életet élhetnek, és képesek lesznek reagálni az életük során fellépő különböző helyzetekre anélkül, hogy szem elől tévesztenék saját meggyőződésüket. A stabil családi környezet biztosítja a gyermekek egészséges testi és lelki fejlődését és ezáltal a társadalom gazdasági és szociális rendszereinek működőképességét;

1.16 **hangsúlyozza**, hogy a kiskorúakat aktív, résztvevő és kreatív személyeknek kell tekinteni, akik képesek személyes és társadalmi környezetük megváltoztatására, és hozzá tudnak járulni igényeik felderítéséhez, valamint ahhoz, hogy megfeleljenek saját, valamint embertársaik igényeinek; **kiemeli** továbbá, hogy a kiskorúak jogainak lényegi tartalma semmi esetre sem csorbulhat a társadalom alapvető erőforrásainak hiánya miatt;

1.17 **úgy véli**, figyelembe kell venni azt a szerepet, amelyet a területi önkormányzatok a képzés területén számos tagállamban betöltenek; hangsúlyozza, hogy az alapképzés változása az egész életen át tartó tanulás új koncepcióját kívánja meg, melynek elsősorban a képzés esélyegyenlőségét kell biztosítani, és lehetővé kell tennie a társadalomba történő teljes integrálódást. Kapcsolatot kell teremteni a felnőttképzés és az alapképzés között, de nem szabad figyelmen kívül hagyni a különböző csoportok eltérő képzési igényeit sem;

1.18 **úgy ítéli meg**, hogy az oktatási rendszer akkor teremthet kedvező feltételeket a fiatalok aktív életbe történő bevonásához az iskola elhagyásának pillanatában, ha az alapképzés kapcsolatban van a gyakorolt foglalkozással és a továbbképzéssel, ha a képzés gyakorlattal jár együtt, és végül, ha regionális és helyi szinten létezik hatékony tájékoztatási és orientációs mechanizmus;

1.19 **úgy véli**, hogy a teljes és részmunkaidős foglalkoztatás közötti gördülékeny váltás lehetősége a férfiak és nők számára, a rugalmas munkaidő vagy a foglalkoztatás újabb formái (táv munka és egyebek) hozzájárulhatnak az egyes korcsoportok sajátos igényeinek figyelembe vételéhez, ami a munkaszervezés modernizálásához vezet;

1.20 **meg van győződve** arról, hogy a 2001. március 23–24-i stockholmi Európai Tanács által kitzűzött cél, mely

szerint 2010-re az 55–64 éves korú nők és férfiak körében 50 %-ra kell emelni a munkában részt vevők számát, csak akkor érhető el, ha a munkavállalók átlagéletkorának növelésével párhuzamosan a munkaszervezés javítása is megtörténik, elsősorban az egész életen át tartó tanulás terén;

1.21 **úgy véli**, hogy az idősebbeket fokozott mértékben be kell vonni a társadalmi indíttatású kezdeményezésekbe. Foglalkozhatnak például gyermekekkel, fiatalokkal vagy saját kortársaikkal, tevékenykedhetnek a kultúra terén, illetve ápolhatják és gondozhatják a hajlott korúakat. Ha az idősebbek törődnek egymással és jó szomszéd módjára gondoskodnak a másiktól, akkor elmagányosodásuk elkerülhető, egészségük erősödik, és nem sodródnak a társadalom szélére.

1.22 **úgy ítéli meg**, hogy az idősek részvétele a gazdasági és társadalmi életben úgy lenne biztosítható, ha a munkahelyen olyan feltételeket teremtenénk, amelyek lehetővé tennék számukra, hogy lehetőségeik szerint dolgozzanak. Nem mindig igaz, hogy az idősebbek kevésbé termelékenyebbek a munkában, mint a fiatalok. Társadalmi szinten gyermekeik támogatására kell ösztönözni az idősebbeket, hogy adják át nekik személyes ismereteiket és tapasztalataikat;

1.23 **úgy véli**, hogy a nyugdíjasok tagállamok közötti mobilitásához el kell fogadni egy olyan szabályozási eszközt, amellyel az Európai Unión belüli migráció esetén megoldhatók a társadalombiztosítási kérdések és az egészségügy;

1.24 **azon a véleményen van**, hogy különbséget kell tenni a nyugdíj és a tartósan gondozásra szoruló személyek részére nyújtott ellátások között;

1.25 A nyugdíjban lévő férfiak és nők közötti egyenlőtlenség a férfiak és nők bérezése közötti nagyfokú eltéréstől, a szakmai kirekesztéstől és a nők képzésre való esélyének hiányából adódik; az okok közé sorolható még a szakmai és a magánélet összeegyeztetésére irányuló politikák elégtelensége és a szociális szolgáltatások hiányosságai az Európai Unió legtöbb országában. Egy valódi nemek közötti esélyegyenlőségi politika, a férfiak számára a gyermekek és az idős korúak után biztosított szülői szabadság támogatásával karöltve hozzájárulhatna a nők nyugdíjának javításához. Az állami hatóságoknak fel kell venniük a harcot az idős nők elszegényedése ellen;

1.26 **úgy véli**, hogy az idősek támogatását a hagyományos oktatás és képzés elveire, illetve az egész életen át tartó oktatás és képzés modern koncepciójára (például elektronikus tanulás) kellene alapozni. Az új szakmai tevékenységi formák bevezetésének keretében elő kell mozdítani a távmunkát, valamint az internet és a többi modern technológia használatát. Az időseknek jobban részt kellene venniük a közéletben; erősíteni kell támogatásukat a munkaerőpiacon további jelentős szakmai és gazdasági forrásokkal;

2. A Régiók Bizottsága javaslatai

A Régiók Bizottsága

2.1 **helyesli**, hogy az Európai Unió szociál- és foglalkoztatáspolitikája rendszeresen olyan megközelítést alkalmaz, amely a teljes életcikluson alapul a lisszaboni menetrend reformjainak és végrehajtásának támogatása érdekében;

2.2 **javasolja**, hogy a regionális és helyi önkormányzatok illetékességi területükön belül alakítsanak ki átfogó politikát, amely a kiskorúak megfelelő eszközökkel való fejlesztésére irányul, különös tekintettel az egyes tagállamok törvényalkotásában, valamint az Alapjogi Chartának a gyermekek jogairól szóló fejezetében foglalt jogokra;

2.3 **meg van győződve** arról, hogy az Európai Uniónak még inkább fogékonyra kellene tennie a politikai szereplőket és a magánszektort az élet problémáira, mégpedig a munka minőségével, a munka és a magánélet egyensúlyával, az egész életen át tartó oktatással és képzéssel, a gyermekgondozással és más személyek gondozásával, az életminőséggel, az esélyegyenlőséggel, a társadalmi integrációval és a társadalombiztosítási rendszerek modernizációjával kapcsolatos politikai kezdeményezéseket vizsgáló hatástanulmányok bevezetése által;

2.4 **hangsúlyozza**, hogy az Európai Uniónak a demográfiai hanyatlásról szóló zöld könyv nyomán követése érdekében további vitákat kellene kezdeményeznie az élet lefolyására ható politikák fontosságáról a különféle politikai fórumokon: a miniszterek tanácsában, a szociális és civil párbeszéd keretében, az illetékes közösségi ügynökségekben stb.;

2.5 **meg van győződve**, hogy az Európai Uniónak ösztönöznie kellene a kutatást, hogy mélyüljön a szakmai pályafutásban való előrejutás elismerésének alapja és hatása az egész élet tartama alatt a jövedelemre, a foglalkoztatásra, a szociális biztonságra, valamint a szakmai és a magánélet közötti egyensúlyra;

2.6 ezért **kéri** az Európai Uniót, illetve a tagállamokat, hogy segítsék elő a kedvezőbb szociális környezetet és teremtsenek jobb feltételeket a családok, gyermekek és szülei, illetve nevelőszülei számára;

2.7 **ragaszkodik** a családnak, mint olyan meghatározó tényezőnek a támogatásához, amely képes megfordítani az Európai Unió demográfiai fejlődésének tendenciáit, amelyek hosszú távon negatívan hatnak a gazdaság életképességére és a társadalmi békére. Hatékony családpolitikát kell megvalósítani a szubszidiaritás elvének tiszteletben tartásával, a civil társadalom szereplői széles skálájának bevonásával mind regionális, mind helyi szinten.

Brüsszel, 2005. november 17.

A Régiók Bizottsága

elnöke

Peter STRAUB